

RESSENYA

El XIV Col·loqui de l'Aula Diari de Barcelona aborda els usos de la premsa històrica i drets d'autor

Dilluns 30 de maig de 2011. Els usos de la premsa històrica i els drets d'autor van ser els temes de la catorzena sessió del Col·loqui Aula d' Història del Periodisme *Diari de Barcelona*. Seguint el mètode de treball dels últims anys, aquesta jornada de l'Aula Diari de Barcelona tenia per objectiu la trobada i intercanvi d'informació i punts de vista entre investigadors en història del periodisme i en documentació periodística amb responsables d'arxius, centres de documentació i biblioteques sobre els drets d'autor aplicats a la premsa en l'entorn digital

La primera part del col·loqui va estar dedicada a les ponències sobre la recerca històrica i van ser presentades dues investigacions. En primer lloc, el coordinador del Grup de Recerca en Periodisme (GRP) de la UPF, Jaume Guillamet, va exposar el projecte PRECAT - Catàleg Històric General de la Premsa en Català (1641-1898). Aquesta iniciativa, que forma part del Programa de recerca de l'Institut d'Estudis Catalans, ja havia estat presentada en un Col·loqui anterior quan tot just s'iniciava, però ara es van donar a conèixer els primers resultats. La intenció és que ben aviat els resultats es publiquin en un llibre.

Guillamet va detallar tots els investigadors que han format part de l'equip de recerca i va presentar la metodologia que s'ha aplicat i que, bàsicament, ha consistit en la revisió de catàlegs ja existents, com el de Givanel. D'aquest catàleg se'n van revisar les publicacions recollides amb l'objectiu d'excloure'n aquelles que tenien periodicitat anual, les que eren bilingües amb més presència del castellà que del català, i les que, tot i ser presentades com noves publicacions, en realitat eren segones èpoques d'una mateixa revista. Amb aquests criteris, es van catalogar finalment 473 periòdics publicats entre 1641 i 1898, dels quals 341 van aparèixer a Catalunya, 96 a València, 28 a les Illes Balears i 11 fora del domini lingüístic. De totes aquestes publicacions se'n va fer una nova fitxa hemerogràfica (substituint la fitxa bibliogràfica feta per Givanel) i, per últim, es va actualitzar l'article descriptiu.

En segon lloc va parlar Marcel Mauri, igualment investigador del GRP i responsable de l'àmbit Catalunya del projecte, que va presentar el balanç temàtic de la investigació. Mauri va explicar que ha estat molt difícil classificar temàticament la premsa d'aquest període ja que no es tracta de publicacions especialitzades ni amb separacions per temàtiques clares. Tanmateix, va fer un balanç temàtic on la voluntat informativa i de transmissió cultural apareixen com els dos grans temes abordats per les publicacions d'aquests anys. La premsa informativa és majoritàriament de Barcelona i proporciona informació tant local com general. Aquesta és la gran diferència amb la premsa

informativa de fora de Barcelona, que només es dedica a les notícies locals. Altres temes són la cultura, l'humor, la política, la religió i l'agricultura.

Per últim, Jordi Bou, autor d'una tesi sobre Joan Mañé i Flaquer llegida a la Universitat de Barcelona el passat 2009 sota la direcció de Manel Risques i Corbella, va fer una ponència titulada *La biografia de Joan Mañé i Flaquer: fons documentals i hemerogràfics*. Bou va presentar la seva experiència com a usuari intensiu d'arxius.

Fruit de la seva experiència, Bou proposa que es faci una catalogació eficient, un buidat de les col·leccions de cartes i la publicació d'epistolaris pels investigadors. Per altre costat, Bou va assenyalar tot un seguit de problemes als quals havia hagut de fer front com les poques col·leccions completes del *Diario de Barcelona* i el respectiu Almanaque i, també, l'estat de conservació en el qual es troben. Per això va suggerir la digitalització del mateix diari.

Xavier Tarraubella, director de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, li va contestar durant el torn obert de paraula que aquesta feina s'està fent i està disponible per consulta a la sala, però que encara no s'han penjat els exemplars ja digitalitzats al portal ARCA, perquè tenen com a política posar a disposició dels usuaris a través d'internet només col·leccions completes.

La segona part del col·loqui va estar dedicada a la qüestió dels drets d'autor i va començar amb la ponència sobre premsa i drets d'autor a càrrec de Núria Altarriba, cap del servei d'Accés i Obtenció de Documentació de Documents de la Biblioteca de Catalunya.

En aquesta xerrada es va posar l'accent en què en el sector de la premsa hi ha molts actors i tots tenen els seus drets i el seu espai. Que fa 20 anys era tot més fàcil que en aquests moments perquè el procés era més unidireccional. Avui dia aquesta cadena està en un moment de tensió, perquè tothom busca el seu espai. Començant pels orígens de la premsa i del dret d'accés, Núria Altarriba va tocar molts temes: la legislació actual sobre la propietat intel·lectual, l'existència d'obres òrfenes o la convivència de conceptes com les llicències de copyright, copy left i creative commons, entre moltes altres qüestions. Altarriba va finalitzar la seva ponència fent les següents recomanacions:

- Analitzar la legislació vigent
- Analitzar finalitat (investigació, conservació, promoció...)
- Informar-se sobre l'estat de drets de cada obra
- Analitzar condicions i autoritzacions (actes permesos i actes que no)
- Disposar de la Documentació de tot el procés
- Disposar de normatives o procediments escrits.

- Demanar suport legal si és necessari.
- Fer accions de lobby professional

Seguidament va tenir lloc una taula rodona, moderada per Xavier Tarraubella sobre Premsa i drets d'autor on eren presents: Núria Altarriba; Javier Díaz Noci, investigador de la UPF; Carmen Linares, responsable de l'Hemeroteca General de la UAB; i Josep Matas, advocat especialitzat en temes de drets d'autor.

Josep Matas va explicar que cada cop que sorgeix una nova tecnologia sorgeixen qüestions noves en el camp de la propietat intel·lectual com a concepte jurídic, però potser avui dia això està passant més ràpidament que abans. Va defensar igualment que el concepte de Copyright en l'entorn digital no té cap sentit i que va ser superat per l'evolució de les noves tecnologies. A més a més va posar l'exemple de la disponibilitat de la versió digital de La Vanguardia com un risc ja que el redactor d'un diari cedeix per contracte els drets a l'empresa periodística per usos presents i no pas futurs.

Carmen Linares va intervenir explicant el cas de l'Hemeroteca de la UAB, que essent molt rica en la premsa de la transició pateix un estat de conservació molt precari ja que és molt consultada. Això els ha animat a digitalitzar la premsa d'aquest període, tenint ja fetes les dates de la mort de Franco i del 23F. Per altra banda tenen molta demanda i pocs recursos fet que els ha forçat a haver de prescindir de bases de dades de premsa.

Javier Díaz Noci va parlar dels drets i paradoxes que ha trobat com a investigador, com per exemple el cas de la reproducció d'obres d'un autor en un diari que ja no existeix, ja que els drets de la propietat material no caduquen i per això esdevé més fàcil reproduir el contingut que el facsímil. Igualment el dret de transformació posa alguns problemes paradoxals, perquè al digitalitzar es restitueix l'estat original del document i això comporta nous problemes legals.

Núria Altarriba va proposar que es faci pressió per tal que l'accés a l'informació i al patrimoni cultural es posi per damunt dels drets de propietat intel·lectual per tal d'evitar que el segle XX no sigui un forat negre.